

Universitätsbibliothek Paderborn

Homiliæ Qvadragesimales Reverendissimi D.ni P. F. Hieronymi Baptistæ De Lanvza Venerabilis memoriæ Episcopi Barbastrensis & Albarrazini, Ord. FF. Prædicatorum

Ex Hispanico idiomate in latinum perfectè fideliterq[ue] iuxta posteriorem omnium, nouamq[ue] editionem translatae, & ab innumeris cùm S. Scripturæ, tùm SS. Patrum typographicis erroribus emendatæ ... cum triplici Indice ...

Lanuza, Jerónimo Bautista de

Antverpiæ, 1649

§. 18. Virtutem Diuini verbi intellexit Centurio, vt alter Abraham. Optimè rem suam egit recusando, & Zachæus admittendo: nos verò virumque imitemur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53012](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53012)

igitur Christus hoc dixerit, verum erit, est enim ipse prima veritas, à quo longè est omne mendacium, quâ ratione igitur hoc est factum. In quo fundatur ista filiatio? Respondeo, in suo diuino verbo tam efficaci, vt illud solum sufficiat, vt in rei veritate sit, quod ipse dicit. Ipse nobis Christus præcepit, vt Deum, Patrem nostrum *Mat. 6.9.* nominemus, dicamusque: *Pater noster.* Et illum, vt primogenitum fratrem nostrum habeamus. *Primogenitus in multis fratribus.* Quomodo Deus Pater noster est? Num quia nos creauit: Eadem ratione creauit & equum, & leonem, & pisces, & omnia quæ esse habent. Num igitur Pater est solo nomine? Minime: sed quod sic fit in rei veritate: *Videte qualem charitatem dedit nobis Pater, vt Filij Dei nominemur & simus.* Non ei nihil in solo verbo, esse Filium Dei, ait D. Ioannes, sed realiter & verissime tales sumus per Dei gratiam. *Nominemur & simus.* Quomodo ergo hoc fit? Per quam generationem? Respondet Diuus Petrus quadam altissimæ Theologiæ sententia. *Renati non ex semine corruptibili, sed incorruptibili per Verbum Dei.* Verissime producti & nati sumus ex Adam, veram tamen eadem ratione renati ex Deo. *Renati.* Et quomodo? *Per verbum Dei.* Attende hic principium, & semen huius generationis. Ait Christus Nicodemo: *Operet vos nasci de nouo. Quomodo possunt hæc fieri? Per Verbum Dei.* Quod dicitur in Baptismo: Hoc est illud semen de quo Christus. *Semen est verbum Dei.* Semen non corruptibile sed incorruptibile. Dixerat enim iam ante Propheta, teste D. Petro: *Verbum Domini nostri, manet in æternum.* Est hoc verbum semen tam potens, vt in mundi primordio, seminatum in nihil, produxerit cælos, & seminatum in tenebris eduxerit lucem, & seminatum in cælis genuerit sydera, in terra plantas, in aqua pisces & aues; quia: *Ipse dixit & facta sunt, ipse mandauit & creata sunt.* Et postquam Deus factus homo, seminatum in lepra eduxit mundiciem, & in mortuo vitam, & in iam foetenti resurrectionem, seminatum in aqua, vinum, & in vino sanguinem, & in pane suum verum corpus. Ita etiam seminatum in D. Virginis pectore, & in Ioanne filio Zebedæi generauit in illa veram maternitatem, ex qua realiter dicitur & sit mater Ioannis, & in ipso mysteriosam filiationem, vt secundum veritatem dicitur Ioannes est filius Virginis, & hoc paulo ante diximus cum D. Paulo: *Locuti omnia verbo*

lib. 1.3. virtute sua.
lib. 4. de Hieron. Bap. de Lan. 2a, Tom. 1.

D. Cyrill. b. asserunt venerabilis Sacramenti veritatem, & iisdem verbis vt possumus in hoc *Catech. mystico.* Ergo sermo Christi consicit hoc Sacra. s. mysterium. *Quis sermo Christi? Nempe is quo facta sunt omnia.* *Iussit Deus & factum est calidum; Iussit Dominus, & facta est terra; Iussit Dominus, & facta sunt maria; Iussit Dominus, & omnis creatura generata est.* *Vides quam operatorius sit sermo Christi? Sit tanta ergo vis est in sermone Domini Iesu, vt incipient esse quæ non erant, quanto magis operatorius est, vt sint quæ erant, & in aliud commutentur?* Operatorium est verbum Christi, eius dicere, agere est. Cum illo igitur fecit, vt Ioannes esset Virginis filius & ipsa eius mater, hinc per consequens D. Ioannes factus est particularis frater ipsius Christi. Nos vero eius fratres sumus in patre, & qui est solus eius pater per naturam, noster realiter per gratiam. Verum solus D. Ioannes est etiam, ex matre singulari quadam & admirabili filiatione, quâ diuino suo verbo eum R. Virginis creauit filium, & ipsam, eius matrem. Et si realiter illum ea conciperet ac produceret, non maiori affectu illum amaret, aut vt filium suum consideraret, aut diligentiori cura nutrireret. Omnia hæc facta sunt efficaci suo verbo, operatorio eius quod dicit. En tibi efficaciam verbi Christi, quam (teste D. Petr. Chrysol.) detexit noster Centurio his verbis: *Tantum dic verbo.*

§. 18. Virtutem Diuini verbi intellexit Centurio, vt alter Abramam. *Opride rem suam egit recusando, & Zachæus admittendo: nos vero utrumque imitemur.*

Quis huius Centurionis filium tam eminentem non admiretur, interrogat D. Petr. Chrysol. vt diuini verbi vim caperet, cuius via vox curandis quibuslibet infirmitatibus sit sufficiens, & reparare valeat damna, & fugare aduersa, & exterminare mortes. Intellexit hic miles id, quod Dauid dixerat, licet eum non legisset, hoc quod ipsi non capiebant, qui eius Psalmos semper habebant præmanibus: *Misit verbum suum, & saluauit eos; & eripuit eos de interitionibus eorum.* Longo intervallo fidem præcurrit Iudæorum, qui cum captiui & extortæ in Babylonia detinerentur, lassati, & laboribus nimis afflicti, nec vllas perciperent ex parte Dei militum copias, vt eos in pristinam vendicarent libertatem & ex tam perdura eriperent seruitute, de diuina desperant, tunt,

D. Petr. Chrysol. Centurium dic verbo.

44 I. Fides Centurionis commendatur. Psal. 106.

runt, & diffiderunt potentia: dicentes, queri-
Ezech. 37. bundi: *Ferit spes nostra, & abscissi sumus, &c.*
 Et ob eandem rationem dum ita grauiter lamentatur
 61. Propheta Ezechiel, necesse fuit, Deus illi
 suam declararet omnipotentiam, quæ tanta erat,
 vt solo verbo dare posset vitam iis, qui eam iam
 mortuorum ossibus siccis & aridis circumqua-
 que conspersi, quæ Deus digito notans à Pro-
 pheta seiscitatur: *Eutafne uiuent ossa ista? Quid*
Zzech 37. *ego hoc sciam Domine? dic ergo eis ex meo*
 3. *nomine verbum vnum. Domine num aliud mihi*
 nihil agendum? Aliud nihil: volo enim, vt in
 hoc populus ille cõterat, quàm mihi facile si. f-
 turum illis vitam reddere, licet eam iam non
 perdidissent: cum vnico verbo his aridis ossibus
 eam tribuam, quæ tantum ab ea absunt, & adeo
 eam perdidissent.

I I.
 Abrah- Audeo dicere, quod retro se dimiserit Moyses
 mo com- & Aaron, dum dubitant si vnicum Dei verbum
 paratur. sufficiat, vt petra fundat aquarum gurgites, vt
 prefati sumus, & ad tantum gradum ascenderit,
 vt latus cinxerit fidei Patri Abraham. *Recumbet*
eum Abraham.

Aggreditur D. Paul. fidem Abrahæ extollere, &
 eam sufficit eminentissimam in superlatiuo gra-
 du: quia *contra spem in spem credidit.* Quid
Rom. 4. *credidit? quod Deus viuificat mortuos, & vocat*
 17. *ea que non sunt, tanquam ea que sunt.* Prædixe-
 rat ei Deus quod ex Isaac susciperet numerosam
 populorum progeniem, & his non obstantibus,
 festinat eum capere plectere, & Deo offerre ho-
 locaultum. Strenge enim occideris, quomodo fi-
 lios generabit? Hæc fuit eius fides præclari-
 ma, quæ credidit, quod Deus, qui ei filium hunc
 inexpectato dedisset partu, occisum posset re-
 suscitare, & tantam esse Dei potentiam, quod eâ
 facilitate, quâ vocat & obediunt ea, quæ sunt,
 eadem obediunt & ea, quæ non sunt. Magna hæc
 fides Abraham, verum merito Christus eius late-
 ri associat hunc Centurionem: qui *contra spem*
in spem credidit. Infirmas illa grauis & despe-
 rata serui sui paralytis, aufert ei omnem spem sa-
 lutis, ita vt eum iam videat exspirantem. Ver-
 uuntamen Christi potentia spem certam inge-
 rit: eo, quod sciet, Christo tam facile esse dare
 mortuo vitam, ac viuo: quia omnia suo verbo
 conficit, & illud sit sufficiens ad quolibet ope-
 randum: proinde sic ait: *Tantum die verbo.* O
 maxime Domine, vt Deum verum te veneror,
 Mea hæc fides non est, ad aquas salutis dandas
 seruo meo, esse necessarium, quod percutias pe-
 tram corporis eius, hoc enim agunt medici, po-

tionibus amaris, venarum apertione, purgationi-
 bus, syrups, cauteris; & hoc quædam videtur
 petra percussio, vt fecerunt Moyses & Aaron:
 Satis est vnicum oris tui verbum. Hæc ea Petri
 fides fuit (ait D. Petr. Chrysol.) quæ Christi Di-
 uinitatem professus est, dum ait: *Excipior per*
totam noctem laborans nihil cepimus, in verbo
autem tuo laxabo rete. Nihil præter vnicum Do-
 mine, tuum verbum requiro, quod, sicut est di-
 uinum, sufficit.

Hæc Centurionis fides Sanctos solatur, cre-
 dere, nimirum nobis tam potentem adesse Deum,
 qui solo verbo possit illis succurrere, etiam in de-
 ploratissimis necessitatibus ac periculis. Accurre,
 ô Christiane, quando his premeris, & Christo
 dicit. O Domine *tantum die verbo.* Noui quod
 vnico me vales liberare verbo: Non sic obdura-
 uerunt pietatis tue viscera, vt diuitis Epulonis,
 quem iure merito æternis condemnasti incen-
 diis, qui Lazaro cum posset auxiliari eo, quod ei
 minimo valebat, micis, inquam, quæ cadebant
 de mensa eius, & noluit, & dare mendico tan-
 tillum, eum angebat. (Ita D. Bern.) Minus quid D. Bern.
 est, ô Domine, vnum verbum, non te pigeat
 mihi dicere vel vnicum verbum: quod tibi care seculo au-
 stetit in mei redemptionem & salutem. libens animus
 simè dedisti: carni assumpti humanam, na-
 tus es frigidæ contremiscens, reclinatus in duro
 præsepio, resusalt, vigilasti, perculisti pro me
 virgis cædi, spinis coronari, clavis configi, mor-
 tem subire. Eum qui tanta opere expleuit, non
 tædebit in mei salutem vnicum proferte ve-
 bum. *Die verbo.* Hæc erat Davidis oratio: *Die*
anima mea: Salus tua ego sum. Hoc mihi suffi-
 ci, qui verbi tui agnosco potentiam. *Tantum die*
verbo.

Prodit D. August. admiratus Centurionem, 41
 qui quod clarius Christi personam cognoscit, eo Epuloni-
 magis videtur, debuisse optare Christum videre ad latu-
 in ædibus suis. *Quid hoc rei, dicit Christus ego*
 v. niam ad ædes tuas, ille verò se excusit, & li-
 b. Christi verbum sufficere profertur, E contra
 videmus Zacchæum, qui vt aduertit, Christum
 velle in domum suam declinare non tantum non
 excusauit, sed beneficium acceptauit, & summo
 illum gaudio recepit. *Excipit illum gaudens.* An
 melior Centurione Zacchæus? si ob id laudem
 meretur Zacchæus, quod Christum gaudens in
 domum suam receperit, quo iure Centurionem
 extollimus, qui Christum recta in domum suam
 tendentem, remoratus est, & tali beneficio indi-
 gnum se proclamat. Hæc occasione disputat D.
 August. Quis securior, num ille, qui suam in-
 dignitatem

dignitatem cognoscens cum Centurione, se subtrahit, ne pectore suo Christum recipiat per sacram Communionem; aut ille, qui cum Zacchæo gaudio magno valde, & ferventiori desiderio accedit Christum in domum suam suscepturus? Notate (ait) Ambo hi & Centurio & Zacchæus optime fecerunt, & in eo quod egerunt laudem merentur, & ita ambos Christus laudavit, & ambo magna consecuti sunt beneficia divinæ gratiæ & misericordiæ, & ambo Christum honorarunt: *Ambo Salvatorem honorificantes, dixerunt quasi contrario modo, ambo peccatis misericordiam sunt consecuti.* Et licet contrarij opere & affectu videantur, affectu tamen, & filium Christum, sibi similes existerunt. Verus Christi considerabat dignitatem: utpote veri Dei; ex qua suam elicebat indignitatem, ne illum in domum suam reciperet, ob quam se subtraheret; tanta maiestati humiliter cedens, se indignum eius receptione proteltatus; Alter vero suam expendit necessitatem, etiam Christum honorificans, professus eum esse solum qui domum verissimis ditare possit bonis, ex quo desiderium eum recipiendi nascebatur.

III. Procedunt hic duo affectus, ex duabus rationibus, quas in Deo possis expendere. Primi sit; hoc quod ipse in se ipso est, unum tantæ celestium, ut omnes populi sint coram eo, quasi ad miseriam non essent, & stelle fulgentissimæ, mundæ non in domo, sunt in conspectu eius, & ipsi Seraphini, quasi confusi coram tanta maiestatis vultus suos cooperunt, se in conspectu eius contuentes. Secunda sit: hoc quod Deus tibi est, omne tuum bonum, à quo totum tuum esse dependet, motus, respiratio, & vita, & ipse est, ut scribit Apostolus, nostra iustitia, sanctificatio & redemptio; cum tantum quantum ab eo possumus habere, hoc ipsum recipimus, quia ad eum accedimus. Prima consideratio, hoc in Centurione operata est, ut se tanquam indignum subtraheret. Secunda in Zacchæo, ut eum in domum suam suscipere desideraret.

Hos ambos simul iunctos affectus potes tu quoque habere, & cum vno mereri pariter & cum altero, dum eum gaudens cū Zacchæo recipis, ut animæ tuæ domum gratiæ suæ, donorum, ac excellentium luce virtutum adimpleat, & simul cum Centurione tantæ cordis sinceritate tuam protestans indignitatem, quanto longius distas, ut talis beneficij promeraris dignitatem, non semel dicens: *Domine non sum dignus.*

Nota duos hos affectus in D. Petro: quem

modo invenies, dum Christi eius navim cupit ascendere, quod suæ sibi consciis indignitatis, eum videtur à se repellere, & vt ex navis descendat intensius rogat: *Exi à me Domine: quia homo peccator sum.* Modo eum videbis: dum socius eius domi suæ febricitat, sciens, quod Christus salus esset infirmorum, quod eum in domum suam adducat, & eam ingressum roget, ut ipsam pristina restituat sanitati: quamvis eius indignitas, Christum à navis sua, quasi repellat, tamen eum movet desiderium socius suæ valetudinis: ut eum cum gaudio in domum suam recipiat. Quid dicam? & ipsa celestis sponsa modo sponsum instantè interpellat: *Veniat dilectus meus in hortum suum.* Ut eius adventus gratiâ arbores fructus proferant sapidissimos. Modo suam considerans insufficientiam & sponsi celsitudinem, eum deprecatur, ut gradum sistat, retrocedat, & domo sua excedat, quasi qui fugiat, dum ait: *Fuge dilectio mi.*

Huic doctrinæ iungunt manus loca quadam S. Scripturæ, quæ sibi videntur contradicere, & Sanctorum actiones illustrent, quas inter se diceret discipulare. D. Gregor. Nazianzen. & D. Gregor exponunt istam intelligentiam in multis diversorum Sanctorum actionibus sine ulla contradictione, quas nobis offert scriptura, quæ sibi ex diametro iudicarentur oppositæ, & si illa attentè consideraveris, non solum inter se non discrepant, verum planè admirandam continent conformitatem. Considera Moysen: miseris Deus durissimæ servitutis, quæ in Ægypto populus suus premebatur, volens eum in libertatem asserere, & educere de Ægypto; Apparet Moysi in tubo, cui præcipit, ut det huic actioni principium: conveniat Pharaonem, eique ex parte sua & nomine denuntiet, hanc esse Dei mentem, ut dimittat populum ex Ægypto liberam emigrare. *Veni mittam te ad Pharaonem, ut educas populum meum.* Quid Moyses? Contrarias obtrudit rationes, Domine à scopo multum aberrasti, ut video: Non enim ego tanto muneris idoneus: Magna nimis mea tepiditas, fortitudo & quidem magna necessaria est, tum ad Pharaonis duritiam evertendam tum ad præcedendum populo innumerabili. *Quis sum ego, ut vadam ad Pharaonem, & educam filios Israel de Ægypto?* Respondit D. Gregorius Papa. Quod hæc in re Moyses iterum fortiter resistit, ut quater Deus hoc illi præceperit, omnes eius oppositas delinens rationes, illas non admittens, & alias multas, (quas nos Rex Cardinalis Caietan. enucleat) dein eo modo

se huic negotio subtraxit, & ire tenuit, ut videatur Deus ostendisse quandam huius subtractionis displicentiam, & quod partim ei concederetur, assignans ei adiutorem fratrem suum
Exod. Aaron, qui eam comitaretur. *Iratus Dominus in Moysen, ait: Aaron frater tuus egredietur in occursum tuum, &c. Ipse loquetur pro te.*
 Non absurdum considerandum in Ieremia, quem Deus in ventre matris suae sanctificavit, eum Prophetam suum & praedicatorum constituens, dein precipiens, ut populo suo praedicaret, abnuat, & his submissae humilitatis se verbis excusat: *A, a, a Domine Deus: ecce nescio loqui: quia puer ego sum.* An non miraris hos praecellentes? Iam igitur aliorum Sanctorum actiones attende. Eo tempore, quo Moyses se subducit, & iam quater se excusat, ne Dei mandatum impleat: videbis (ait D. Gregor. Nazianzen.) fratrem eius Aaron, qui ad primam Dei vocem, qua ei praecipitur ut fratrem suum Moysen comitetur, & eam ad Pharaonem, abstitit replicat, ut se subducatur, quinimo illico obedit, & ad Dei praecipium, magno se affectu operi accingit, ut describit Spiritus S. Videbis pariter Evangelicum Prophetam Isaiam, contemplatione extaticum coram Divina Maiestate, quam vidit ex celso residentem throno, Seraphinis circumstipatum, & dum populi sui Deus intendit salutem, inter se Divina colloquuntur Persona, (nostro modo) quasi discutientes, & interrogantes quem mittemus ad populum istum, qui illis conveniat? *Quem mittam autem qui ibit nobis?* Verba haec (teste D. Hieronymo) ex quo haustit D. Thom. demonstrant apertissimè, mysterium SS. Trinitatis unitatem essentialis, in verbo (*Mittam*) quod est singulare, & personarum pluralitatem, in pronomine (*Nobis*) quod est plurale. Audit hoc Propheta, & seipsum ultionem offert. *Ecce ego, mitte me.* Mirabile mysterium: mittit Deus Moysen ad Pharaonem, & abnuat, replicat, triplicat, quaduplicat ut alium mittat. *Obsecro Domine, mitte quem missurus es.* Et Hieremiam mittit Deus qui se subducit, & contra vocatus Aaron se ad Dei nuntium offert, & Isaias, se non inuitatus inuitat. Quis horum bene egit? Cuius modus agendi securior? Omnes rectè, respondent hi SS. Patres, nullus horum reprehendendus agendi modus: diversis adducti sunt rationibus. Moysi diversa, Hieremias negotij pondus perpenderunt, & ratione, be-
ne. duxerunt. Aaron autem & Isaias Dei potentiam

illos mittentis pra oculis habebant, & obsequium magnum quod Deo praestabant, & pro se cum illos comitante gratia. *Enim enim est (ait D. Gregor. Nazianz.) Deo se parumper subducere ut Moyses illo olim, ac postea Hieremias, & rursus ad vocantem promptè atque impigè accurrere, quemadmodum Aaron & Isaias modò virum, que pro animo suas, alterum ob propriam imbecillitatem, alterum ob vocantis potentiam.* Videtur verba, & agendi formulae diversa: ait, D. Greg. Papa: vnus annuitatus tenuit, alter non vocatus se spontaneus offert, verumtamen ambo laudandi. *En ab utriusque diuersa vox prodit, sed non à diuerso fonte dilectionis emanauit, & quod laudabiliter alter appetit hoc laudabiliter alter expant.* Vnus in se & in propriam oculos defleat infirmitatem: alter in Deum & eius obsequium: huic calcar addit Diuini amor, ex eo quod Deo adeo gratum sit, peccatorum studere conuersioni, & saluti. Illum refranat, & propria remouat imbecillitas legato tanti Domini inconueniens, & ad supremam ac difficillimam committionem ineptitudo. Irreprehensibiliter ambo procedunt, quique pro sua parte: Tu amorum partem sumito, & erit tuus agendi modus plenus & integer. Ex vno disce periculum, disce timorem, & disce cautionem, tuam indignitatem & pusillanimitatem, miseriamque recognoscens, quò non mereris accedere, agere cum Deo, & in corde tuo tantam hospicio excipere Maiestatem. Ex altero imitare amorem & desiderium, te cum Deo coniungendi & indigentia tua cognitionem, ob quam tibi sit necesse, eum apud te detineat: pendente fructus, quos inde tibi possis metere, & verba proferes pulcherrima: *Spon: a: In portu nostris omnia poma, noua & vetera seruauit tibi, dilecte mi.* Dilecte mi: dum ad te accedo, conspectui tuo me sisto, & praecipue, ut te in venerabili Sacramento recipiam, comparo mihi poma noua & vetera. Sonat Arabicum, sed mysteriosa est confessio: Poma vetera, quae in veteri testamento suaue olebant, timor erat ac terror accedendi ad Deum, quo se subducebant: Poma noua, quae sanctos in noua lege consolantur, amor est & feruens vnionis cum Deo desiderium, vtraque tibi poma comparat, ut ad Dei ianuam accedat, haec te sustineant & roborent, & si vnum te trahat, indignitatem tuam cognoscentem alterum te excitabit, tuam considerantem necessitatem, sustineat vnum, quod destrucere videtur alterum & dicit: *Stipate me malis.* Si ex parte vna te propria infirmitatis & miseriae deliciae con-

scientia,

scientia, assurge ex animæ tuæ necessitatis con-
 sideratione, ad cuius miseriam & infirmitatis re-
 medium, Dei in te necessarius est aduentus, &
 vno: vt tibi liceat dicere: *Si ambulauero in me-
 dio umbra mortuæ, non timebo mala: quoniam tu
 mecum es.* Si verò te, nescio quâ temeritate hæc
 attollat consideratio, hoc ita sit, vt paululum
 temporis impendens præparationi, & miseriam
 tuæ cognitioni, & scias tibi esse necessarium
 tanto hospiti cubiculū euertere. Verum enim ve-
 ro hoc aduertere: cum ex parte tua debitam mun-
 dandæ conscientie tuæ adhiberis diligentiam,
 superet propriæ indigentia: cognitio, eam quæ
 est, tuæ indignitatis, & spiritus amoris Euan-
 gelicus, veteris legis timorem expellit: hoc enim
 verbis prædictis significat sponta, quæ sic trans-
 ferunt Theodoretus Græci PP. *Omnes nubes,
 quas super veteres, quas dedit mihi mater mea,
 seruauit tibi.* Mater nostra Ecclesia est, semper
 vna fuit: primas timoris nubes dedit in veteri
 lege, in noua dat nubes amoris. Ambæ sunt ne-
 cessariæ: verum præcedant veteres, vt ineamus
 tantam Dei Maiestatem, & nostram imbecilli-
 tatem: verumtamen nouæ amoris sint superior:
 res quæ te ad Dei visionem compellant &c.

§. 19. Admiracione dignus fuit illius argumenti
 d' sursus, ex militari obedientia desumptus,
 in qua ipse viuabat Centurio.

47 Siquidem fulgidi fuerint lucis radij, quos
 recipiens ex Diuini solis radijs, emisit. Spe-
 culum illud crystallinum, assero tamen, il-
 lum loq̄e clariorē esse radium, quo suam
 concludit orationem. Nam ego homo sum sub po-
 testate constitutus, habens sub me milites, & dico
 huic vade & vadit. Quis non verba hæc admie-
 retur plena mylleris? Notat subtiliter D. Bern.
 bene fundatam Centurionis humilitatem: cui ve-
 ritatem fundamentalem posuit sui ipsius cogni-
 tionem. Quod homo erat: Nam ego homo sum.
 Quod omnium primum tibi cogitandum he-
 re docuimus. *Quam pulchre* (ait) *locutus est bea-
 tus ille Centurio cuius fidei nulla par inuentio est in
 Israel. Et ego* (inquit) *homo sum sub potestate con-
 stitutus, habens sub me milites. Non reclabat po-
 testatem quam nec solam protulit, nec proferem.
 Dicitur quippe: Habens sub me milites, prami-
 sit: Homo sum prius se agnouit hominem quam po-
 tentem, & vt in se iam impleri ostenderet, quod
 longe ante dixerat Dauid: *sciant Gentes quoniam
 homines sunt.* Manu mittamus, hæc & alia my-*

stetia, & illa dico valde esse profunda, quæ de-
 tulerunt. D. Chrysol. a. D. Petrus Chrysol. b. 2 Ho. 27.
 quibus videbatur Centurionem, non posse cla-
 riori ratione Christi declarare, & Diuinitatem, b. serm.
 & potentiam, & providentiam, & gubernatio-
 nem, quæ vniuersum regit mundum: quid tam
 difficile intellectu totius Gentilitatis sapientissimi-
 mis? Argumentatur à minori ad maius, à sua
 potestate contracta ad centum milites, ad Chri-
 sti potestatem super omnes creaturas illimita-
 tam. Ego, (inquit) homo sum, qui supremam
 non obtineo potestatem, quin potius plures ha-
 beo, me superiores, vt campi Magistrum, Ca-
 pitaneum generalem, Imperatorem, quibus ser-
 uio: *Homo sum, sub potestate constitutus.* Hac
 tantum fulgeo potestate, quæ vltra centum mi-
 lites non extenditur: *Habens sub me milites.* Et
 cum tam limitatam, & coactatam habeam po-
 testatem, tam ad nutum mihi hi obediunt, vt ad
 vnicum meum verbum perficiant, quidquid illis
 præcepero. Dicendo huic vni: *vade & vadit,* &
 alteri, *vade illo, & vadit:* militia enim est, vbi
 viget obedientia sine replicâ, promptior quàm
 in reformatissimis Religionibus. Si ergo vt mi-
 hi obediunt & mei milites, vnicum meum suffi-
 ciat verbum, cum sim tam ridiculus Dominus.
 Tur, qui vniuersalis & tam supremus es Domi-
 nus, vt resupinorem neminem agnoscas, tam
 plenipotens, vt ex tua manu earum tota de-
 pendeat essentia creaturarum, quorū magis de
 illis & in illis solo tuo verbo & præcepto effe-
 ceris quidquid animo libuerit.

Mentem suam (aiunt hi SS. Patres) altius su-
 stulit hic Centurio & Dei supremam potestatem
 gubernationem perpenderit, quæ correspondet
 potestati Capitanei generalis, qui superioris
 rem non agnoscit, qualis erat in suis exercitijs
 Iulius Cæsar Imperator. *Amagistratus mihi fuisse
 videtur,* (ait) D. Chrysol. *Callisten militum,* D. CHR.
entus Christum Ducem ac Dominum esse credidit, Ho. 27. in
cui etiam mortem ipsam, & mortuos ipsos, castra, Math.
que omnia sic esse iussit, non dubitas. vt mil. To. 2.
 tes, & Generals Capitaneus habet sub se inhi-
 ritos milites, sed bene ordinatos: quidam enim
 eius sunt vniuersarii, cum quibus agit, & quibus
 suos communicat conceptus: alios habet in di-
 uersas copias, tributos, & sub diuersis vexil-
 lis, pro quibus varia instituit diuerticula, musi-
 cæ, & ludibus. Nec illi desunt apparatus &
 quos vocant, præpositos, satellites & ministris,
 ad fugitios capiendum, & prosequendum, vt
 eos comprehendant, & in vincula discolors con-
 iiciant, & ad sunt & carceres ad vexilli desertores
 N 3 & in.

